

Yhteistoimintaa

Karjan jalostamisessa

Kirjoittanut

Hannes Nylander.

Helsinki 1901
Pellervo-Seura

Yhteistoiminta

Karjan jalostamisessa

Kirjasto

Hannes Nyländer

HELSINKI 1900
OSAKEYHTIÖ KAUPPAKIRJAPAINO

Sisälllys:

I. Johdatus	Siv. 1.
II. Siitos- ja sonniyhdistykset	» 6.
III. Tarkastus- eli kontrolliyhdistykset	» 16.
IV. Loppusanoja	» 27.

Liitteitä.

I. Sopimuskirja sonniyhdistysten jäsenten kesken	» 29.
II. Ohjesääntö Sonniyhdistykselle Keski-Suomen Maanviljelysseuran piirissä	» 31.
III. Uudis-Karttulan Sonniyhdistyksen säännöt	» 34.
IV. Mallisäännöt. N. N. Sonniyhdistyksen säännöt	» 39.
V. N. N. Tarkastusyhdistyksen säännöt	» 45.
VI. Kiuruveden Niemiskylän Tarkastusyhdistyksen säännöt	» 47.
VII. Urjalan tarkastusyhdistyksen säännöt	» 50.

I.

Johdatus.

Karjanhoito on maassamme maanviljelyksen tuki, meijerihoidon pohja ja alku. — Paikkansa pitää lausella »karjassa talon turva», sillä suuressa osassa maattamme on karjasta viime aikoina tullut maamiehen miltei ainoa tulolähde. Ei karjasta isoja rahoja lohkea yhdellä kerralla, kuten suurien kaurasatojen tukuttain myynnistä tahi metsäkaupoista; siitä valuu pisaroittain, pyörii pennittäin, kuukausi kuukaudelta ympäri vuoden, sitä mukaa kuin karja maitoa antaa. *Maidon tuotannosta* karjanhoidon ja siihen perustuvan maanviljelyksen *kannattavaisuus* meillä suurimmaksi osaksi riippuu. Vaan on teuraseläintenkin pitämisellä, lihan tuotantoa varten, suuri taloudellinen merkitys maassamme, etenkin lähempänä suurempia liikepaikkoja. Onpa siitoseläintenkin kasvatusta myyntiä varten eräs karjanhoidon ala, jolla varmaankin moni talo, niissä seuduin, missä hyviä, puhdasrotuisia eläimiä löytyy, tulee ansaitsemaan sievät rahat, etenkin nyt kun maassamme harrastus karjan jalostamiseen puhtaitten, kotimaisen tahi ayrshire-rotujen kautta entistä enemmän on herännyt.

Suomessa on nykyään likimailleen 1 milj. lypsäviä lehmiä. Tanskassa on jotensakin sama määrä (ainoastaan noin $\frac{1}{10}$ osa enemmän), ja kumminkaan ei Suomen voinvienti hyvinäkään vuosina ole ollut $\frac{1}{5}$ osaakaan Tanskan voinviennistä. Kun Tanskassa pienitilallisten karjojen *keskilypsy* alhaisen laskun mukaan on ainakin 2,500 kg vuodessa (parhaista yli 4,000 kg), voi meillä yleiseksi keskimääräksi laskea tuskin 1,000 kg. Parantamisen syytä siis on, ja parantaa kannattaa. Jos saisimme vuoden keskilypsytyn kohoamaan esim. 100 kg lehmää kohti ja laskisimme maitokg:n hinnaksi 10 p., tulisi siitä likipitäin 10 milj. mrkan lisätulo Suomelle. *Kurja* on meillä — saattaa melkein sanoa — yleensä karjanhoidon tila. Moni lukijoistani tuntenee olot esim. torpparien ja pikkutilallisten navetoissa. Miten usein näistä ahtaista, pimeistä hökkeleistä kostea, inhoittava löyhkä lennähtääkään vastaan heti ovea avattaessa! Ja siellä talon parhaat koossa pitäjät talvikauden ynyvät — useimmiten vielä nälissään. Ja minkälaiset lehmät! Päättä on, ruumista ja jalkoja myös, vaan syvyyttä, leveyttä ruumiissa, lypsykykyä — usein mahdollisimman pienessä määrässä.

Olen kuvannut olot huonoiksi — liian huonoiksi, sanotte ehken. Parempiakin kyllä löytyy, Jumalan kiitos — löytyy paljonkin, vaan tuollaisia kurjia oloja näkee kuitenkin ympäri maatamme.

Mutta jos karjanhoito ei ole hyvää, niin on valinta, karjan *jalostaminen*, vieläkin huonompaa. Monin paikoin on sitä tuskin nimeksikään. Lukemattomia voisi siitä esimerkkejä mainita, tyydyn yhteen. — Kävelin kerran joitakuuta vuosia sitten etelä-Hämeessä erään suuren tilan mailla. Muutamassa osassa karta-

non »lääniä» oli kymmenkunta torppaa, noin 3 km. alalla, ja jokaisessa oli 5—11 lehmää. Päätalossa lehmiä ei käytetty ja koko tuo karja oli kahden sonnin varassa, joista toinen oli 1 v. 3 kk. vanha, toinen 1½ vuotta, ja molemmat todellisia siitossonnin irvikuvia. Sillä tavoin meillä vielä monessa paikoin karjan jalostamista harjoitetaan. — Karjan ruokinta ja kasvat- tus ovat samassa suhteessa vaillinaisia.

Paljon on valtion puolelta karjanhoidon paranta- miseksi tehty, paljon ovat seurat ja yksityiset henkilöt siihen suuntaan vaikuttaneet ja varoja on tähän pal- jon käytetty. Eivätkä suinkaan nuo toimenpiteet ole ilman hedelmiä olleet. Päinvastoin, sillä juuri niitten kautta on karjanhoito monessa kartanossa ja edisty- neemmässä talossa varsin hyvällä kannalla, ja hyviä karjoja löytyy paljon, siitähän antavat meille m. m. viimeiset karjanäyttelymme varsin selviä esimerk- kejä. — Jo ovat esim. karjanpalkitsemiset, joita kaikki maanviljelys- ja talousseuramme valtion kannat- tuksella panevat toimeen ja jotka etupäässä tarkoitta- vat pienitilallisten karjan parantamista, paljon vai- kuttaneet ja voi niistä nyt, kun seurat työskentelevät taloudellisesti edullisissa olosuhteissa, enemmänkin toivoa. Vaan kumminkin »oma apu paras». »Keski- näinen yhteistoiminta» — siinä tälläkin alalla varsi- naisen herätyksen ja pysyvän kehityksen syntysanat. Tilaisuutta yhteistoimintaan tarjoaa karjanhoito runsaasti, ja edut siitä ovat monituiset. Karjanhoi- don huono tila samoin kuin sen *luonne vaativat* yhteis- toimintaa. Ajatelkaamme esim. vain *karjan jalostamista*. Se ei ole helppo tehtävä, se kysyy kokemusta ja ky- kyä. Kaikilla ei sitä ole. Yhteistoiminnan kautta voi se, jolla näitä ominaisuuksia on, vaikuttaa naapuriensa

ja koko seudun karjan parantamiseen. Ja vielä enemmän. Yhteistoiminnan — esim. siitosyhdistyksen — kautta tulee muillakin olemaan hyötyä siitä, että jollakin on hyviä siitoseläimiä. Näitten vaikutus tulee ulottumaan koko seudun karjakantaan, ja voi yksi ainoa sonni, jonka etevät siitosominaisuudet yhdistyksen kautta tulevat monen karjan hyödyksi, täten jättää jälkiä koko karjarodun kehitykseen. — Jollei hyviä siitoseläimiä löydy, on niiden hankkiminen siksi vaikea asia ja usein niin suuria kustannuksia kysyvää, ettei pienitilallinen yksin, omin voimin, voi sitä ajatellakaan. Häneltä puuttuu sekä *tietoja* että *varoja* siihen, eiköpä usein muutamia lehmiä varten kannata sonnia pitää. Tietojen puutteessa jää usein eloon huonomman lehmän vasikka, kun samaan aikaan syntynyt paremman lehmän vasikka teurastetaan. Hyvä vasikka samallaisesta huolimattomuudesta ja hoidon puutteesta kuolee tahi turmeltuu. Varojen puutteessa täytyy usein moni lehmän- ja sonninalku hävittää, vaikka toivoo siitä hyvinkin hyvää. Vasikat ja nuoret sonnit täytyy monessa paikoin pitää lehmien kanssa yhdessä, vaikka selvästi näkee yhdessäolon turmiollisen vaikutuksen. — Usein eivät yhden yksityiset parannuspuuhat tuota mitään, jollei yhteistä tointa epäkohtien poistamiseksi saada aikaan. Haluttomuutta parannuksiin, vanhoillisuutta ja toimetttömyyttä on paljon maassamme, mutta eikös ole niitten velvollisuus, jotka käsittävät asian tilan, ryhtyä toimiin, vaikuttaa toisiin, herättää muita käsittämään parannuksien tarpeellisuutta ja *uskomaan* niiden *mahdollisuutta*? Se onnistuu kyllä, jos vain miehissä toimeen tartutaan, yhteisvoimin asioihin käydään kiinni.

Yhteistoimintamuotoja on karjanhoidon alalla ulkomailla käytetty monta, ja on niitä meilläkin viime vuosina paikoin koeteltu. Useamman karjarodun historiassa huomaa yhdessä tahi toisessa muodossa yhteistoiminnan jälkiä ja kantakirjanpidossa voi yhteistoiminnan tällä alalla laskea alkaneen jo viime (19:n) vuosisadan ensimmäisillä vuosikymmenillä. — — Sen yhteistoimintaliikkeen hedelmiä, joka etupäässä tarkoittaa pieniviljelijöitä ja joka on viime aikoina melkein kaikissa sivistysmaissa saanut suuria aikaan, ovat — luetellakseni muutamia — sonni- ja siitosyhdistykset, tarkastus- eli kontrolliyhdistykset, karjanvakuutus-osuuskunnat, yhteiset teurastuslaitokset sekä karjan ja karjatuotteiden myynti- ja osto-osuuskunnat. Koe-tan alempana selvittää muutamien näitten yhteistoimintamuotojen sovittamista meikäläisiin oloihin.

II.

Siitos- ja sonniyhdistykset.

Etenkin Sveitsissä, useassa Saksan valtiossa ja Tanskassa on siitosyhdistyksillä ollut suuri merkitys. *Sveitsissä* esim. on liike ensimmäisten yhdistyksien perustettua, alun toistakymmentä vuotta sitten, kasvamista kasvanut, niin että liittovalloissa nyt toimii yli 400 yhdistystä muodostaen yhteisen suuren liiton. Täydellisen mullistuksen ovat siellä yhdistykset pienitilallisten karjanhoidossa aikaansaaneet. Siihen määrin on tämän yhteistoiminnan kautta Simmenthaler-rotua, joka Sveitsissä on jalostamisen esineenä, saatu kehityksi, ja tämän rodun maine naapurimaissa levenemään, että nyt siitoseläinten kasvatuksen kautta saadaan maidosta enemmän kuin kolme kertaa parempi hinta kuin ennen juuston valmistuksen aikaan.

Mitä yhdistykset *Saksassa* ovat vaikuttaneet, siitä saa esim. suuren saksalaisen maanviljelysseuran (Deutsche Landwirtschaftsgesellschaft'in) näyttelyistä selvän käsityksen. Valtaava osa näytteellä olevista eläimistä on yhden tahi toisen »Genossenschaft»in (osuuskunnan) näytteille panemia, ja kilpailevat niissä menestyksellä pikkutilallisten eläimet suurten, mah-tavien kartanonomistajien karjojen kanssa. Saksassa

sanotaankin, että »siitososuuskuntia on pidettävä maan karjanhoidon parantamisen tärkeimpänä apukeinona».

Tanskassa perustettiin ensimmäinen siitosyhdistys v. 1880, ja on siellä nykyään n. 500 yhdistystä vaikuttamassa. Syyllä voi sanoa siitosyhdistyksien siellä viimeisinä vuosikymmeninä olleen perusteena koko karjan jalostamistyölle. Selvä todistus siitä, että tuo perus on ollut hyvä, on Tanskan karjanhoidon ripeä ja varma edistyminen. Siitosyhdistykset Tanskassa ovat mitä likeimmässä yhteydessä maamiesseurojen kanssa, joitten herättäminä ja järjestäminä useimmat näistä ovat syntyneetkin. Falster Lollannilla esim. ovat sonniyhdistykset liittyneet näitten saarien yhteiseen maanviljelysseuraan. Yhdistyksien yhteisiä etuja valvoo ja asioita hoitaa valiokunta, jonka muodostavat sonniyhdistyksiön valitsemat edustajat. Tämä yhteisjohto välittää valtioavut, lainojen hankkimiset, sonnien ostot ja myynnit. Sen palveluksessa oleva konsulentti on yhdistyksellä apuna kantalehmien valitsemisessa ja luokittamisessa, kirjanpidossa y. m., ja antaa neuvoja kaikissa yhdistyksen toimintaan ja sen jäsenten karjanhoitoon kuuluvissa asioissa. Jyllannissa taas muodostaa siitosyhdistyksien yhteisen johdon valiokunta, johon kuuluu paikallisten maamiesseurojen puolesta 2 ja jokaisen siitosyhdistyksen puolesta 1 edustaja. Yhteisjohtoa varten maksavat maamiesseurat 20⁰/₁₀₀ jäsenmaksuistaan ja siitosyhdistykset 20 kruunua kukin. Tämä valiokunta valitsee viisimiehisen toimikunnan, joka sitten valvoo yhteisiä etuja ja vaikuttaa palkatun konsulentin kautta.

Sonniyhdistysaate ei meillä Suomessa ole vanha, vaan kumminkin on sillä pieni historiansa. Noin puolikymmentä vuotta sitten oli meikäläisessä am-

mattikirjallisuudessa ja päivälehdissäkin luettavana paljon sonniyhdistyksistä, ja valtioapua myönnettiin 8,000 mk. maanviljelysseuroille tällaisten yhdistysten avustamiseksi. Mutta nämä varat jäivät monelta seuralta siihen tarkoitukseen käyttämättä, eikä sonniyhdistyksiä aluksi tahdottu saada aikaan. Viime vuoden merkeistä päättäen kuitenkin näyttää siltä, kuin harrastus sonniyhdistysasiaan olisi uudelleen herännyt, ja nyt toivottavasti paremmalla seurauksella. — Syy siihen, ettei aate ottanut kotiutuakseen, lienee osaksi haettavissa siitä tavasta, jolla sitä ajettiin. Asia oli uusi ja tuntematon ja olisi vaatinut paljoa enemmän intoa, kuin mitä sen osaksi tuli. Mahdollista on, että syitä puuttuvaan intoon oli useitakin, mutta muutamat seurat eivät tahallaan ryhtyneet asiata innolla ajamaan. Pidettiin sitä kyllä hyvänä ja suotavana, vaan tiedettiin, että Ruotsissa ja myös Tanskassa oli tultu siihen kokemukseen, että »yhdistykset, jotka ovat syntyneet ulkonaisen kiihotuksen kautta, ilman että jäsenillä on selvä käsitys niitten merkityksestä, eivät ole pitkäikäisiä ja voivat ennenaikaisella häviämislänsä haitata asiaa», — »että aatteesta vasta silloin voi pysyväistä hyötyä olla, kun se johtuu tositarpeesta ja lähtee maanviljelijöistä itsestään». Näitten kokemuksien perusteella pidettiin parempana, että aate hiljoilleen kehittyisi kuin että se liialla kiireellä turmeltaisiin. — Luulen, että meidän vielä nytkin on osaksi seurattava tuota näkökantaa. *Asia on pidettävä vireillä, selvitettävä ja tehtävä tunnetuksi, niin laajalti kuin suinkin, ja kaikki sen edut valaistavat; samalla on huomioon otettava yhdistystä perustamaan ryhdyttäessä, että sen tulevissa jäsenissä itsessään on olemassa todellista halua asiaan.* Varma

on, että siitosyhdistysaatteella meillä on tulevaisuutta, ja paljon on seutuja maassamme, joissa nyt heti voisi menestyksellä toimiin ryhtyä, ja onhan niihin *monin* paikoin jo ryhdyttykin.

Yksinkertaisin sonniyhdistysmuoto on *keskenäinen sopimus yhteisen sonnin pitämisestä*. Hyvän siitossonnin puutteessa tahi haluten saada vasikoilleen hyvää perittäväää isänkin puolelta hankkivat muutamat naapurukset yhteisen hyvän sonnin. Tällaisista yhteisistä sonneista, jommoisia esim. Tanskassa ennen paljon käytettiin, on tietysti hyötynsä niistäkin — pienikarjaiset pääsevät sonnia pitämästä, voivat kukin pitää lehmän sen sijasta, ja yhteinen sonni saadaan parempi ja kutakin karjaa kohti huokeampi. Varsinkin semmoisilla seuduilla, missä laajempi-ohjelmaista sonniyhdistystä ei voi saada aikaan ja jossa ehkä jollakin yksityisellä on hyvä sonni, jonka hän tahtoo luovuttaa naapuriensakin käytettäväksi, soveltuu tämmöinen yhteistoiminta hyvin.

Mitään vahvistettuja sääntöjä ei tällaiselle yhdistykselle tarvita. Esimerkin vuoksi olen liitteeseen N:o 1 ottanut erään maassamme toimivan tällaisen yhdistyksen jäsenten kesken tehdyn sopimuskirjan.

Kuten tuosta sopimuskirjasta näemme, on tässä jo otettu käytäntöön kantalehmien valitseminen ja vasikkain sijoittaminen muitten jäsenten kasvatettavaksi, ellei omistaja niitä tarvitse, ja voitaneekin tällaisen yhdistyksen kautta paljon parannusta karjan siitoksessa aikaansada. Vaan ellei paikkakunnalla kenelläkään hyvää sonnia ole eikä katsota voitavan sellaista hankkia ilman apua, on yhteistoiminta järjestettävä varsinaiseksi *siitosyhdistykseksi* tahi voidaan täydelli-

sempää toimintaa ajatella. — Vaikeata ei siitosyhdistyksen aikaansaaminen ole, jos vain harrastusta löytyy. Useimmat maanviljelysseuroistamme antavat karjanhoidonneuvojiansa kautta sääntöehdotuksia, ja seurojen kautta saadaan myös valtion kannatuksena $\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$ sonnien ostohinnasta. Muutamat seurat myöntävät koko ostohinnan, josta 2 à 3 vuoden kuluessa $\frac{1}{3}$ à $\frac{1}{2}$ on takaisin maksettava. Ellei jostakin syystä maanviljelysseuralta apurahaa saataisi, voi sonnien ostohinnan koota jäsenmaksuilla tai ottamalla lainan yhteistä takausta vastaan. — Siitosyhdistysten perustamisessa voidaan menetellä esim. niin, että kun harrastusta yhteistoimintaan karjanhoidon alalla on herännyt — sen herättämiseksi voidaan pyytää maanviljelysseuran karjanhoidonneuvojaa tai muuta asianymmärtävää esitelmällä sitä valaisemaan — otetaan asia paikkakunnan maamiessseurassa tai yksityisesti keskustelun alaiseksi, hankitaan maanviljelysseuralta tai Pellervolta sääntöehdotuksia ja koetetaan saada asia tunnetuksi. Kun se on tarpeeksi selvinnyt, ryhdytään kantaeläinten valitsemiseen. Pari sitä varten valittua paikkakuntalaista yhdessä karjanhoidonneuvojan tai jonkun muun asiantuntijan kanssa toimittavat valitsemisen, joko tutkien aina karjan kerrallaan tai vielä paremmin toimittamalla sen yhteen paikkaan kootuista lehmistä. Valitessa voi paikkakunnan olojen ja karjojen laadun mukaan menetellä enemmän tai vähemmän ankarasti. Yleensä on mielessä pidettävä, että siitosyhdistyksen tarkoitus etupäässä on karjan parantaminen, ja on kantalehmiksi sentähden valittava karjoista ne lehmät, jotka lypsyt puolista ja ruumiin muodolta ovat sellaisia, että niistä vasikoita ottamalla voidaan toivoa karjojen paranevan. Toisin sanoen,

joka karjasta on valittava parhaat lehmät. Huonompia varten on pidettävä toisia — nekin mieluummin yhteisiä — sonneja. Valitsemisen jälkeen pidetään kokous, jossa sääntöehdotuksen nojalla keskustellaan yhdistyksen järjestämisestä, merkitään kirjoihin jäsenet ja karjamäärä sekä valitaan johtokunta, joka saa toimekseen anoa maanviljelysseuralta sääntöjen hyväksymistä, tiedustella ja hankkia sonnin (tahi sonnit), pyytää seuralta kannatusta *), y. m. — Alempana löytyy liitteissä 2, 3, 4, — — — sonniyhdistysten sääntöjä esimerkiksi valittuna. — Paikallisten olojen mukaan voi yhdistyksen ohjelman tehdä ahtaammaksi tai laajemmaksi. Kantalehmien valinta, yhteisen, hyvän, puhdasrotuisen sonnin hankkiminen sekä näistä syntyneitten vasikkain kasvattaminen, vaihtaminen tai myynti ovat tässä pääasiana, vaan tähän runkoon voi yhdistää monet muut karjanhoitoon ja siitokseen suuresti vaikuttavat yhteiset toimet. — Välittömästi kuuluu sonniyhdistyksen ohjelmaan *kantakirjanpito*, jonka nojalla eläinten polveutumissuhteet ja todellinen siitosarvo saadaan selvitettyksi ja siten yhdistyksen jalostamistyö oikeaan suuntaan johdetuksi. — Sonniyhdistyksen kautta voivat edistyneemmät karjanomistajat vaikuttaa kaikkien jäsenten karjanhoitoon, ruokintaan, vasikkain kasvatukseen y. m. karjanhoitotoimiin. Tämä tehtävä voidaan jättää johtokunnalle tahi sitä varten valitulle tarkastajalautakunnalle. Kun kerran

*) Apurahan antamisessa menettelevät eri seurat eri lailla. Toiset myöntävät apurahan kokonaisuudessaan, ilman että sonnia on ostettu, toiset taas vaativat kuitenkin sonnin ostohinnasta ja todistuksen tuberkuliini-tarkastuksesta. Asianomaiselta karjanhoitonneuvojalta saa siinä asiassa ohjeita.

karjan parantamispuuhat saadaan yhteisiksi, lienee, jos toimintaa oikein johdetaan tässäkin suhteessa, helppo saada paljon aikaan. Seikat sellaiset kuin paikallisten näyttelyjen, lypsämis- y. m. karjanhoitokilpailujen toimeenpaneminen, lehmien lypsyn ja maidon rasvemäärän selville ottaminen, karjojen tutkiminen tuberkuliinilla, toimenpiteet muita tarttuvia tauteja vastaan, teurastus sekä edistyneimmissä oloissa siitoseläinten myynti kuuluvat sonninyhdistyksen ohjelmaan. — Kuta monipuolisemmaksi vaikutus saadaan, sitä parempi se tietysti on, vaan monessa paikoin täytynee tyytyä ohjelman pääkohtiin.

Ensimmäinen ehto sonninyhdistyksen menestymiselle ja hyvien tuloksien saavuttamiseksi on *tosi hyvä, puhdasrotuinen sonni*. Tässä suhteessa ei ensinkään ole tinkimisen varaa. Joskin hyvä sonni enemmän maksaa, on sellainen välttämättä saatava. Mutta yhtä tärkeätä kuin hyvän sonnin saaminen, on että se saadaan hyvin hoidetuksi.

Tuntuva meno koituu kyllä monelle yhdistykselle sonnien hoidosta ja ruokinnasta, se kun tavallisesti sijoitetaan jonkun jäsenen luo. Siinä suhteessa ovat muutamat yhdistykset — Pohjanmaalla — jöhötuneet siihen, että sonnien pito myydään huutokaupalla ja sonni sijoitetaan, jos vaan siitä muuten voidaan sopia, vähimmän vaativan luo. Tuollaisesta menettelystä *voi* tietysti huonoja seurauksia olla. *Hyvään paikkaan*, sellaiseen, jossa sonni tulee oikein hoidetuksi, *on se sijoitettava*, vaikka hoito tulisikin kalliimmaksi. Paras lienee saada sonni pienelle tilalle, sillä silloin voi myöntää hoitajalle oikeuden astuttaa kaikki lehmänsä yhdistyksen sonnilla. Hyvä on sitäpaitsi myös usein, että sonnien sijoittamispaikat määrätään yleisessä

kokouksessa eikä jätetä sitä johtokunnan asiaksi. — Harvaa asutusta on meillä pidetty miltei pahimpana esteenä sonniyhdistysten menestymiselle ja tosi on, että se monin paikoin tuottaa hankaluutta, mutta kun yhdistyksen piiri on noin 1 penink., on tämä hankaluus kyllä voitettavissa, varsinkin jos sonni totutetaan valjaissa kulkemaan ja sonnin hoitaja velvoitetaan talvella käyttämään sonnina astutuksilla. — Kuta *pienemmät rahamenot* jäsenillä on — jäsenmaksujen, sisäänkirjoitus- tai astutusmaksujen muodossa — sitä helpommin saadaan yhdistys aikaan. Jos voidaan asettaa niin, että kantalehmiksi otetaan ainoastaan karjanpalkitsemisissa hyväksytyjä lehmiä, ei muita maksuja tarvita kuin jäsenmaksut ja niitäkin vain nimeksi. Palkittujen lehmien astutuksesta saadaan nimittäin astutusmaksu Maanviljelysseuralta ja sillä voidaan sekä sonnin ylläpito korvata että 2:ssa vuodessa suorittaa se osa sonnien hinnasta, joka on lainana. On sonniyhdistyksiä, joissa palkittujen kantalehmien astutuslippujen lunastukset (3 mk. lehmästä) lankeavat sonninhoitajalle ja vapaalippujen lunastukset (2 mk.) yhdistykselle vararahaston perustamiseksi. — Aina on tietysti yhdistyksen sääntöihin otettava määräys siitä, että jäsenmaksu tai astutusmaksu kannetaan sitä mukaa kuin yhdistyksen kokous päättää. Aina on katsottava, että jollakin tavoin voidaan koota vararahasto, sillä uutta sonnina hankittaessa ja ohjelman mahdollisesti laajetessa sellaista kyllä tarvitaan. Kuta *pienempi jäsenluku* on, sitä helpommin pysyy yhdistys koossa, mutta sen vaikutuspiiri on tietysti sitä mukaa pienempi. Enempää kuin n. 18—20 jäsentä ei pitäisi olla yhtä sonnina kohti, eikä yhdelle sonnille useampaa kuin 60 lehmää (poikkeustapauksissa 80). *Kirjanpi-*

don sonniyhdistyksissä voi järjestää jotenkin yksinkertaiseksi; paitsi kassakirjaa, jota esimies hoitaa, ja astutusluetteloa, jota sonninhoitaja on velvollinen pitämään, käytetään ainoastaan koelypsy-kirjaa, mihin kukin jäsen kolme kertaa kuussa merkitsee kunkin lehmän lypsymäärän sekä vielä lehmän poikimisen, astuttamisen ja vasikan käytännön. Nämä kirjat jätetään sitte joka vuosi esimiehelle, joka käyttää niitä kantakirja-aineiksina.

*Jos onnistutaan saamaan hyvä, puhdasrotuinen sonni sekä se sijoitetuksi sopivaan paikkaan, kantaleh-
mät oikein valituiksi, jos jäsenmaksut karjan palkitsemi-
sen kautta tahi muuten saadaan alhaisiksi ja jos pysy-
väistä harrastusta asiaan löytyy, on yhdistyksen menes-
tyminen taattu ja varmasti hedelmää tuottava.*

Sveitsissä on sonniyhdistyksiä yhteisten monien paikoin perustettu n. k. laidunosuuskuntia alppilaitumien vuokraamista varten. On ehdotettu, että meilläkin laitumien suhteen ruvettaisiin yhteistoimintaan, siten että pidettäisiin yhteisiä hakoja nuorille sonneille. Tämän yhteistoiminnan saattaisi laajentaa siten, että myös hiehoille ja vasikoille hankittaisiin yhteisiä hakoja. Suuri epäkohta kieltämättä on se, että sonnit, varsinkin nuorena, kulkevat karjan mukana. Moni hyvä sonninalku menee tämän kautta maassamme joka vuosi pilalle. Miltei yhtä suuri epäkohta on siinä, että vasikat ja hiehot ovat lehmien mukana — kuten monissa paikoin, etenkin pienitilallisten kesken on tapana. Täten ne tulevat useinkin olemaan huonoilla laitumilla juuri sellaiseen aikaan, mikä niiden kehitykselle on kaikkein tärkein; jo tästä on seurauksena, että niiden

kehitys keskeytyy, ja kun lisäksi sonnit kulkevat mukana, tulevat hiehot usein poikimaan »maitovasikasta», 1¹/₄ à 1¹/₂ v. vanhoina ja sopimattomaan vuodenaikaan. Jos pieniviljelijät joko sonninyhdistyksien kautta tai muuten, esim. kyläkunnittain tai miten parhaiten paikkakunnan oloihin soveltuu, ryhtyisivät yhteistoimintaan hankkien yhteisiä »sonnihakoja» ja »nuoren karjan hakoja», saavutettaisiin tässä suhteessa samat edut kuin suurviljelijöillä on.

On myös ehdotettu, että valtion kannatuksella ryhdyttäisiin yhteistoimintaan palkittujen eläinten jälkeläisten, varsinkin sonnien kasvatuksessa, antamalla ne hoidettaviksi sellaisiin taloihin, mitkä entuudesta ovat hyvästä vasikan kasvatuksesta tunnetut. Jokainen, joka on karjanhoidon alalla työskennellyt, tietää, että sonnien kasvatusta on siksi vaikea asia, ettei siihen joka mies pystykkään, ja olisi siis yhteistoiminta tässä suhteessa erittäin suotava.

III.

Tarkastus- eli kontrolliyhdistykset.

Eräs yhteistoimintamuoto, joka meillä viime vuosina kirjoitusten ja esitelmien kautta on tullut tunnetuksi, ilmenee n. k. *tarkastus-* eli *kontrolliyhdistyksissä*. Nojautuen siihen, että karjanhoidon kannattavuus riippuu siitä, miten jokainen yksityinen eläin korvaa ruokintansa ja hoitonsa, alettiin Tanskassa puolikymmentä vuotta sitten perustaa yhdistyksiä, joiden tarkoituksena oli saada selville yksityisten lehmien tuotanto ja niille käytetyn ruokinnan suhde. — Muutamat — 12 à 14 — karjanomistajaa liittyvät tätä tarkoitusta varten yhteen, palkkaavat henkilön, joka pari kertaa kuussa käy joka talossa, toimittaa koelypsyt, tekee sitä varten hankitulla koneella rasvemääräykset jokaisen lehmän maidosta sekä ottaa selville ruokinnan. Tästä kaikesta pitää hän tarkkaa kirjaintoa ja voi sen nojalla vuoden lopussa tehdä täydellisen tilin jokaisen karjasta ja yksityisestä lehmästä. Täten saavat karjanomistajat luotettavia tietoja siitä, miten kunkin lehmän pito kannattaa, mitä lemiä menestyksellä voi siitokseen käyttää y. m. arvokkaita osviittoja karjanhoidossa ja karjan jalostamisessa. Kokemus on osottanut, että tällaiset tarkastukset, joilla kumminkin on arvaamattoman suuri merkitys karjan-

hoidon kannattavaisuuteen nähden, yksityiseltä jäävät tekemättä — ne veisivät liika paljon aikaa, tulisivat liian kalliiksi. Yhteisen toimen kautta tarkastusyhdistyksissä ei noitten tuloksien saaminen tule ollenkaan rasittavaksi. Kun nämät yhdistykset Tanskassa saavat valtioavun kautta $\frac{1}{3}$ à $\frac{1}{2}$ menoistaan korvatuiksi, ei tarkastus jäsenille tule maksamaan kuin noin 1 kr. (1 mk. 40 p.) lehmää kohti. Aivan mitättömän pieni on tämä kustannus, jos vielä ottaa huomioon sen, että tarkastuksien kautta voidaan saada selville, että karjassa on lehmiä, joista yksi ainoa vuosittain tuottaa suuremman tappion, kuin mitä koko tarkastus maksaa. — »Meidän karjoissamme on», kuulin kerran erään tunnetun tanskalaisen karjanjalostuttajan lausuvan, »lehmiä, jotka *varastavat* enemmän kuin pahimmat *varka*at; niitten hävittämiseksi käymme tarkastusyhdistyksissä sotaa.» — Osottaakseni jossakin määrin, miten tätä asiaa alusta alkaen Tanskassa ajettiin, esitän jonkun otteen eräästä neljä vuotta sitten kirjoittamastani matkakertomuksesta. — — — — — »Täydellä syyllä voi kontrolliyhdistysasian sanoa olevan päivän kysymyksenä Tanskan karjanjalostuttamistyössä. Kaikkiialla kuulee siitä maalla keskusteltavan. Useimmat maanviljelys- ja maamiesseurat ovat ottaneet sen ohjelmaansa. Suurempien seurojen konsulentit ovat pitkin vuotta pitäneet esitelmiä kontrolliyhdistyksistä sonniyhdistyksien ja maamiesseurojen kokouksissa, karjannäyttelyissä y. m. sopivissa tilaisuuksissa. Asiasta on kirjoitettu paikallisissa sanoma- ja aikakauslehdissä. Pienempien seurojen kokouksissa on se pyyvävä keskustelukysymyksenä. Vejenin (ensiksi perustetun) kontrolliyhdistyksen painettuja vuosikertomuksia valaisevine esimerkkeineen on lähetetty kai-

kille sonnyhdistyksien esimiehille ja on muutenkin kaikin tavoin koetettu tehdä asia tunnetuksi. Hyvällä alulla se jo onkin koko maassa. Viime syksynä oli kolmattakymmentä yhdistystä toimessa, nyt lienee niitten luku kaksi kertaa niin suuri.» — — — — —

Eivätkä suinkaan käytännölliset tanskalaiset syyttä noin suurella innolla tarkastusyhdistysasiata ole ajaneet. Lukemattomia voisi sikäläisten yhdistysten tarkastuksista mainita tuloksia, joista selviää, miten suuri samassa karjassa ero eri eläinten tuotannon välillä voi olla. Toinen antaa vuodessa tuskin puoltakaan siitä maito- ja voimäärästä, jonka toinen antaa, ja rehua menee yhden voikilon tuotantoon toiselta lehmältä alun neljättä markan edestä, kun toinen tarvitsee tuskin paljoa päälle markankaan arvosta. —

Voimmepa jo omastakin maasta saada varsin valaisevia esimerkkejä siitä, miten erinomaisen hyviä osviitoja karjanhoidon kannattavaisuuden suhteen tuollaiset tarkastukset antavat. Joroisten tarkastusyhdistyksen äsken julkaisemat tulokset parhaimmista lehmistä tarjoavat jo joukon tuollaisia esimerkkejä. Mainittakoon tässä parinen. Kaksi lehmää L. ja O. ovat lypsäneet vuodessa jotensakin yhtä paljon: edellinen 2,631 kg ja jälkimäinen 2,665 kg. Voisi siis pitää näitä yhtä hyvinä. Nyt osottaa kumminkin tarkastus, että L:n maidosta on lähtenyt 95,5, jota vastoin O:n maidosta 127 kg voita! — Toinen esimerkki. Muuan lehmä S. on lypsänyt vuodessa 2,282 kg ja toinen T. jotensakin saman määrän: 2,234 kg. Jo voimäärässä on näillä eroa, sillä S. on antanut 79 kg ja T. 104 kg voita vuodessa, mutta sen lisäksi tarkastus osottaa vielä muutakin. Kun lehmä S. kuluttaa 1:een voikiilon rehua 2: 52 p:n edestä, niin antaa T. voikilon

1:50 pennistä! Myöntää täytyy tanskalaisten puhe »sala-varkaista navetoissa» oikeaksi, sillä voin ollessa korkeisakin hinnoissa lehmät sellaiset kuin S., joita ehkä hyvinkin hyvinä pidetään, tavattoman ruokahalunsa takia tuottavat suoranaista tappiota, jota vastoin semmoiset kuin T. antavat sievän voiton. Ilman täydellistä tarkastusta jäävät tuollaiset seikat aivan huomaamatta ja karjanhoitomme kannattavaisuus sattuman varaan. Erytistä huomiota ansaitsee tässä se seikka, että kannattavista lehmistä saadaan kannattavia jälkeläisiä, joten tarkastuksella karjan siitokseen nähden on erinomaisen suuri merkitys.

Etu yhteenliittymisestä tarkastusyhdistyksiin on niin selvä, että se ehdottomasti ansaitsee suurtakin huomiota myös meillä Suomessa. Syyllä voi sanoa tällaisen yhteistoiminnan olevan miltei helpomman saada aikaan alhaisellakin kannalla olevissa oloissa kuin siitosyhdistysten. Yhteistoimintaan äkkinäiset tarvitsevat paljon ohjausta, jota sonniyhdistysjärjestelmän kautta usein on vaikea saada, vaan jonka tarkastusyhdistyksissä kunnollinen tarkastaja voi antaa. Sonniyhdistyksistä eivät *tulokset* ensimmäisinä vuosina tule hyvinkään näkyviin. Työn hedelmät vaativat niissä, kuten karjan jalostamisessa yleensä, *aikaa* kypsyäkseen ja tulevat esille vasta sitten, kun hyvä sonni on muutamia vuosia vaikuttanut. Tuosta voivat ehkä jäsenet kyllästyä ja jättää koko asian. Tarkastusyhdistyksessä voivat jo ensimmäisen vuoden tulokset, jopa ensimmäiset tarkastukset ja tuloksien vertaaminen herättää karjanomistajia ajattelemaan parannuksien välttämättömyyttä. Karjanhoidon *kannattavaisuuteen* voivat tarkastusyhdistykset siis vaikuttaa suoranaistemmin kuin siitosyhdistykset.

Tästä yhteistoimintamuodosta on meillä kyllä Suomessa vielä verraten vähän kokemusta, vaan jo on ainakin pari tarkastusyhdistystä vuoden ajan ollut toiminnassa ja tällä vuodella on useampia uusia perustettu. — Tällaisia yhdistyksiä avustavat myös maamme maanviljelys- ja talousseurat. Ainakin muutamat myöntävät apurahaa 200 markkaa vuodessa ja sitäpaitsi avustusta tarvittavan rasvemääräyskoneen hankkimiseksi. — Maksut tarkastusyhdistyksessä ovat hyvin erilaiset riippuen siitä, miten suuren avustuksen yhdistys saa, miten suuri lehmäluku yhdistyksessä on, miten suuret menot tarkastajan palkasta y. m. koituu ja miten usein tarkastus kussakin talossa toimitetaan. Lehmää kohti ovat toisissa jäsenmaksut vain 60 p., toisissa taas 4 markkaa. — Kuta suurempi lehmäluku yhdistyksessä on, sitä pienemmät ovat tietysti maksut. Jäsenlukua ei kumminkaan voida kovin suureksi järjestää. Se riippuu luonnollisesti siitä, miten monta taloa tarkastaja ehtii käydä. — Yleisenä sääntönä pidetään, että tarkastus ei tule kylliksi tarkkaan, ellei sitä toimiteta vähintään kahdesti kuussa. Tämän mukaan ei yhdellä tarkastajalla voisi olla kuin 12 à 13 karjaa. — Muutamissa yhdistyksissä Tanskassa on voitu jäsenien luku lisätä 26, kuitenkin käyttämättä enempää kuin yhtä tarkastajaa. Se käy päinsä siten, että tämä ainoastaan kerran kuussa käy joka talossa, vaan samalla tekee rasvekoheet myös lähinnä asuvan toisen jäsenen karjasta, jossa omistaja itse pitää koe-lypsyn ja ottaa koemaidot. — Ruotsissa on tarkastusyhdistyksiä paikoin perustettu osuusmeijerien yhteyteen, eikä tuo sovitus meilläkään liene mahdoton. — Ainakin yksi tarkastusyhdistys meillä on, jossa tarkastaja palkkana siitä, että hän tekee kahdesti kuussa kylän

osuusmeijerillä rasvemääräykset maidontuojien maidosta, saa meijeriltä 100 mk. vuodessa. (Katso liitteissä Kiuruveden tarkastusyhdistyksen sääntöjä).

Kunnollisen *tarkastajan* saamisesta riippuu hyvin suuressa määrässä tarkastusyhdistysten menestyminen. Jos tarkastaja on kaikin puolin luotettava ja tarkka, omaa käytännöllistä kokemusta karjanhoidon alalla ja jossakin määrin tietoja, voi hän mitä tuntuvimmin vaikuttaa jäsenten karjanhoitoon. Tanskassa otetaan tavallisesti tarkastajiksi maamieskoulun käyneitä talonpoikia, ja nykyään on olemassa erityisiä kolmekuukautisia kurseja näitä varten.

Meillä saavat oppilaat Kurkijoen ylemmässä maanviljelyskoulussa sekä käytännöllistä että tietopuolista opetusta karjantarkastuksessa, ja ovatkin muutamat tarkastusyhdistykset tarkastajakseen ottaneet mainitun koulun käyneitä nuoria miehiä, maksaen näille vuosipalkkaa 5 à 600 mk. Muutamissa suhteissa voi miestarkastajan vaikutus olla suurempi kuin naitarkastajan, vaan huomattava on, että jälkimäisiä saa paljoa pienemmillä palkoilla. Niissä tarkastusyhdistyksissä, joita esim. pohjois-Savossa viime vuosina on perustettu, on kaikissa tarkastajina naiskarjakoita, jotka meijerikoulun käytyään jonkun tai joitakin vuosia ovat olleet käytännöllisissä toimissa ja sitten käyneet lyhemmän kurssin varsinaisessa tarkastuksessa. Nämät kurssit ovat sovitettut maanviljelysseuran maidontarkastusaseman yhteyteen, vaan voivat asiaan innostuneet, kykenevät karjakot joko seuraamalla jonkun toimessa olevan yhdistyksen tarkastajaa tai jossakin meijeri- tai karjanhoitokoulussa, jossa täydellisiä tarkastuksia pidetään, saada tarvittavat lisätiedot. — Erittäin hyvä olisi muuten, jos meilläkin saataisiin

järjestetyksi varsinaisia oppikursseja tarkastusyhdistysten tarkastajia varten.

Tarkastus vaikuttaa melkoisessa määrin jäsenten karjanpitotalouteen. Se esim. säälimättä paljastaa kaikki viat ei ainoastaan lehmissä, vaan myös niiden hoitajissa. — Tästä voi helposti nousta riidan ja eripuraisuuden siemeniä, koska kaikki jäsenet eivät käsitä, että tässä juuri tahdotaan saada selville viat, jotka voivat olla turmioksi koko yritykselle. Tarkastajan asia on saada tuollaisten riitojen syntyminen vältetyksi. Häntä valitessa on sentähden välttämättömästi otettava huomioon, että hän on mies innostamaan jäsenet asiaan sekä niin varovaisesti toimimaan, että riitaisuuden aiheet saadaan vältetyksi. Toiselta puolen täytyy hänen tarmolla toimia sekä uskaltaa että pystyä moittimaan, missä vain tarvis vaatii.

Itse tarkastuksen käytäntöönpanon selvittämiseksi liitän tähän seuraavat:

Ohjeet

N. N:n Tarkastusyhdistyksen tarkastajalle:

A. *Tuotannon selvittäminen.*

Tarkastuksen tarkoitus on antaa täysin luotettavat tiedot jokaisen yksityisen lehmän ja koko karjojen vuotuisesta maitomäärästä ja rasvemäärästä sekä näitten perusteella lasketusta voimäärästä.

1) *Maitomäärä saadaan* 2 kertaa kuussa pidettyjen koelypsyjen kautta. Koelypsystä saatu maitomäärä lasketaan aina kuukauden alusta 15 päivän ajalle ja loppukuusta kuukauden niin monelle päivälle kuin kuun 15:stä päivästä on päiviä kuukauden loppuun.

2) *Rasvemäärä saadaan Gerberin rasvemääräystavan mukaan.*

Rasvemääräyksessä on huomattava:

a) Koemaidon otto on *erittäin tarkasti tehtävä*. Maito on joka lypsykerralla hyvästi sekoitettava kaatamalla astiasta toiseen — tätä varten täytyy olla erityinen sekoitus-rainna. Sekoitettua maitoa otetaan sitte koemaitopipetillä koko maitomäärään suhteellinen astemäärä (esim. 3 astetta 1 maito kg:aa kohti).

b) Rasvemääräyksien teossa on seurattava sitävarten saatuja eri ohjeita ja lasien pesussa noudatettava erittäin suurta huolellisuutta.

c) Kone on hyvästi hoidettava ja joka kerta öljyttävä. Se kiinnitetään joka talossa sitävarten tehtyyn lautaan tahi pöytään.

d) Happoa ja amylialkohoolia on säilytettävä josakin talossa varastossa ja pidettävä vain pienemmät määrät mukana.

3) Rasveprosentin ja maitomäärän nojalla laskeetaan maidon *koko rasvemäärä* siten, että *rasveprosentti kerrotaan maitomäärällä*, sekä *voimäärä* siten, että *tämä koko rasvemäärä kerrotaan 100:lla ja tulos jaetaan 87:llä*.

B. Ruokinnan arvioiminen.

1) *Heinät*. Sitävarten joka talon karjakartanolle tehdyllä tankovaa'alla punnitaan joka kerta se heinä-määrä, mikä päivässä koko karjalle annetaan. Talon väen kanssa on sitten arvioitava, miten tämä eri lehmille lasketaan. Jos ei muuten selvää saa, on heinä-määrä jaettava tasan kaikille lehmille, jotka heiniä saavat. Kuivatut vihantarehut lasketaan kylvöheinien arvoisiksi.

Hyviä kylvöheiniä lasketaan 1:een rehuyksikköön 2 ¹ / ₂ kg	
Keskinkert. » ja niittyh. » » » »	3 »
Huonoja heiniä » » » » »	4 »

Jos heiniä huolimattomasti käytetään, niin että niitä menee vuoteiksi tahi jää käyttämättömiä suuteita, ei näitä, kun ne kerran ovat lehmille annetuiksi lasketut, enää pois lasketa.

2) *Oljat* lasketaan samalla tavalla — ellei joutokunta päättä jättää ne huomioon ottamatta (lantaa vastaavaksi).

Hyviä kauran- ja ohranolkia lasketaan 1:een rehuyksikköön 4 kg.

Rukiin ja huonoja touvonolkia lasketaan 1:een rehuyksikköön 5 kg.

3) *Väkirehut*. Kaurajauho-, vehnänlese-, ruisjauho- y. m. väkirehumäärät punnitaan, jos vain mahdollista, kukin kerta joka lehmälle erikseen. Jos ei tätä voi tehdä, lasketaan ne kuten heinät.

1 kg väkirehua = 1 rehuyksikkö.

4) *Juurikasvit*

turnipsia 10 kg = 1 rehuyksikkö

perunoita 5 » = 1 »

5) *Vihantarehua* 10 kg = 1 rehuyksikkö.

6) *Kesäruokinnassa lasketaan*

1 päivä tavallisella laitumella = 4 rehuyksikköä

1 » huonolla » = 3 »

1 » viljalaitumella tahi niityllä = 5 »

Tarkastus on muutamissa yhdistyksissä meillä rajoitettu ainoastaan lypsyn ja rasvemäärän sekä siihen perustuvan voimäärän selvittämiseen. Edellä mainituista esimerkeistä jo selviää, miten tärkeätä on

ottaa myös ruokinta tarkastuksenalaiseksi. Tanskassa on tarkastuksen alaisena myös nuoren karjan ja sikojen hoidon kannattavaisuus, ja varsinkin jälkimäinen, joka järjestetään samaan tapaan kuin lehmien tarkastus, olisi meilläkin tärkeä. Sikojen rehusta ja painolisäyksestä pidetään tarkkaa kirjanpitoa, ja lasketaan sen nojalla kannattavaisuus. — Tässäkin voidaan esim. eri sukujen, eri emäsikojen porsaitten välillä saada selville hämmästyttäviä eroja.

Tarkastusyhdistyksien kirjanpitoa varten tarvittavia blanketteja saadaan, ellei niitä itse tahdo viivoittaa, K. Malmströmin kirjapainosta Kuopiosta (hinta suuremmassa määrin ostettaessa 2 mk. kirja, à 24 arkkia; arkki 2 lehmälle).

Tarkastusyhdistyksien perustamispuuhat voidaan alkaa samaan tapaan kuin sonniyhdistyksien. Maanviljelysseurojen karjanhoidonneuvojien apua voinee näissäkin suosittaa.

Alempana liitteissä löytyy muutamien toimesta olevien tarkastusyhdistysten säännöt.

Niin erinomaisen vaikuttava ja kaikin puolin hyvä kun tarkastusyhdistysaate onkin, voi se kumminkin viedä suuresti yksipuolisuuteen, ellei siinä valinnassa, johon tarkastus antaa osviittoja, pidetä silmällä *pysyväisen, yhdenmukaisen* karjakannan kehittämistä. Jos nimittäin tarkastuksen nojalla ruvetaan ottamaan vasikoita lehmistä, jotka hyvin tuottavat, vaan ovat rotunsa puolesta epävarmoja tai huonoruumiisia, ei saada pysyväisesti hyviä tuloksia. Tarkastus kyllä poistaa »varkaat» ja turvaa hetkellisen kan-

nattavaisuuden, vaan ellei eläimiä myös siitoseläiminä valita, ei pysyväisesti hyvää aikaan saada.

Ainoastaan sillä ehdolla, että samallaisen karjakkannan aikaansaaminen on kaikkien yhdistyksen jäsenten tarkoituksena, että niin laajalti kuin suinkin työskennellään saman *rodun* kehittämiseksi, voi tarkastusyhdistys käydä varmaksi ja pysyväisesti hedelmiä tuottavaksi aseeksi yhteistoiminnan palveluksessa.

Kuten ylempänä olen viitannut, on karjanhoidon alalla ulkomailla käytetty useita muitakin yhteistoimintamuotoja kuin niitä, joita tässä olen esittänyt. Eläinvakuutus, siitos- ja teuraseläinten myynti, eläinlääkintäaineitten hankkiminen, teurastus ja teurastustuotteitten myynti y. m. ovat aloja, jotka meillä vielä ovat koettelemattomia, vaan joista voi tulla yhteistoiminnalle tavattoman hyvä maaperä.*) Kuten kirjelmäni otsakkeena mainitsin, olen tällä etupäässä tarkoittanut karjanjalostamista tarkoittavaa yhteistoimintaa, joten jätän nuo muut sikseen.

*) Niistä on esityksiä Hannes Gebhardin teoksessa »Maanviljelijäin yhteistoiminnasta ulkomailla», jonka Pellervo on lahjoittanut jokaisen kunnan kirkonkylän kansankirjastoon, ja Pellervossa N:o 9 1900 ja N:o 2 1901.

IV.

Loppusanoja.

On sanottu, että karjan jalostaminen on suurviljelijäin tehtävä eikä pienten. Edellisillä on varoja, enemmän tietoja ja suurempi vara valita jalostamisaineensa. Totta on tuo, vaan toiselta puolen on varma, ettei suuressa karjassa, jossa kaikki on vierasten varassa, koskaan voida saavuttaa samaa tarkkuutta kuin pienessä, jossa talonväki itse aina on mukana. Suuressa karjassa ei koskaan voida niin oppia tuntemaan jokaista eläintä, sen kykyä ja tarpeita kuin pienessä. Sanalla sanoen: *pienessä karjassa voi hoito laveimmassa merkityksessään käydä perinpohjaisemmaksi kuin suuressa.* Yhteistoiminnan kautta voivat pieniviljelijät miltei kaikissa suhteissa, yhdistettyinä, päästä samaan asemaan kuin suurviljelijät, ja hoidon tarkkuudessa ovat he ehdottomasti edellä. Monituiset esimerkit ulkomailta osottavatkin, että karjan jalostamiseen eivät mitkään toimenpiteet voi niin suuressa määrin vaikuttaa, kuin pieniviljelijäin yhteistoiminta. Jos tällainen toiminta käy yhteiseen suuntaan, voi jokainen pieninkin maanviljelijä innolla siihen ottaa osaa, tietäen, että hänenkin pikku karjallaan voi olla suuri vaikutus, että hän parantamalla sitä ei ainoastaan hanki itselleen paremmin turvattua toimeentuloa, vaan

myös voi vaikuttaa koko seutukuntansa, koko maan karjan jalostamiseen. Täten saavutetaan vaikutusvoima, jonka vertaista ei voi löytyä. — Onkohan meillä varoja jättää tuollaista keinoa käyttämättä? Ei, sitä meillä todellakaan ei ole. Yhteistoimintaan karjanhoidon alalla on entistä enemmän ryhdyttävä kaikkialla maassamme, siihen on *heti* ryhdyttävä. Sitä vaatii karjanhoitomme tila, karjanrotumme kehitys ja sitä vaatii myös pieniviljelijäin oma talous.

Liite I.

Sopimuskirja sonniiyhdistyksen jäsenten kesken.

Täten sitoutuvat allekirjoittaneet jäsenet »N. N.» sonniiyhdistyksessä 3 vuoden aikana tästä päivästä lukien astuttamaan omistamamme lehmät Otto Kutvosen omistamalla »N. N.» nimisellä siitossonnilla, seuraavilla välillämme suostutuilla ehdoilla:

1) Lehmiämme sitoudumme kuljettamaan Kutvolaan astutettaviksi ja maksamme vuotuisesti ensi astutuksesta kustakin lehmästä Smk 1:50. Jollei lehmä tiineydy, saatakoon maksutta astuttaa vielä kaksi kertaa.

2) Jos syystä tai toisesta joku yhdistyksen sisäänkirjoitetuista lehmistä ei tulisi viedyksi Kutvolaan, sitoudumme kuitenkin maksamaan sonninin elatuskustannukset Kutvoselle vuotuisena astutusmaksuna siitä lehmämäärästä, minkä yhdistykseen olemme ilmoittaneet, ja joka käy selville alla olevasta luettelosta.

Jos taas joku yhdistyksen jäsen tahtoi astuttaa siitossonnilla useampia lehmiä, kun mitä on ilmoittanut, on se luvallista samoilla ehdoilla kuin sisäänkirjoitetuista lehmistä.

3) Jos Kutvonen tämän 3 vuoden ajalla tahtoi siitossonnin vaihtaa, tapahtukoon tämä ainoastaan siinä tapauksessa, että joku asiantunteva henkilö yhdistyksen ulkopuolelta, niinkuin läänin karjanhoidonneuvoja tahi läänin karjakko sen hyväksyy.

4) Sonninhoitaja ruokkikoon sonnina niin, ettei se tule olemaan liika lihava eikä liika laiha.

Kesän aikana on sonni pidettävä eri aituksessa.

5) Joka astutuksesta antaa sonninin omistaja astutus-todistuksen, joka samalla on kuitti suoritetusta astutusmaksusta. Pitäköön myöskin kotonaan tarkkaa kirjanpitoa kaikista astutetuista lehmistä.

6) Jos joku yhdistyksen jäsen ei tahtoisi elättää vasikoita, jotka yhdistykseen ilmoitetuista lehmistä ja sonnista ovat syntyneet, ilmoittakoon viikon kuluessa sonninhoitajalle; jollei ostajaa yhdistyksen puolesta tai sen jäsenistä parin päivän kuluessa ilmoiteta, tehköön vasikkansa kanssa miten tahtoo.

7) Jos joku yhdistyksen jäsenistä poistuu paikkakunnalta, ei hän ole velvollinen suorittamaan astutusmaksuja loppuvuosilta.

Yllä olevaan sopimuskirjaan sitoudumme allekirjoittaneet lehmän omistajat kaikin puolin ja lupaaamme sen täyttää.

N. N. 00 lehmää.

N. N. 00 »

Liite II.

Ohjesääntö Sonniyhdistyksille Keski-Suomen Maanviljelysseuran piirissä.

1 §.

Yhdistyksen tarkoituksena on harrastaa paikkakunnan karjakannan parantamista, saattamalla karjanomistajat tilaisuuteen käyttämään kelpollisia siitossonneja. Tässä tarkoituksessa hankkii yhdistys maanviljelysseuran välityksellä paikkakunnan oloihin soveltuvia maatiaisrotuisia sonneja.

2 §.

Yhdistyksen varat hankitaan jäsen- ja astutusmaksuilla, valtion tai maanviljelysseuran myöntämällä avulla y. m. satunnaisilla tuloilla.

3 §.

Yhdistyksen jäseniksi otetaan ne karjanomistajat, jotka sitoutuvat noudattamaan näitä sääntöjä.

4 §.

Yhdistyksen jäsenet ovat velvolliset:

1) astuttamaan siitospeläimiksi hyväksytyt lehmänsä yhdistyksen tahi jollakin muulla toimikunnan hyväksymällä siitossonnilla, jos tahtovat niiden vasikoita sukukirjaan kirjoituttaa;

2) käyttämään lehmiänsä maanviljelysseuran karjanpalkitsemisessä;

3) antamaan karjastansa vuosittain toimikunnalle tarpeellisia tietoja;

4) ottamaan osaa yhdistyksen menoihin sen lehmälu'un mukaan, joille käyttävät yhdistyksen sonnia.

5 §.

Yhdistys kokoontuu toimikunnan kutsumuksesta vuosikokoukseen, jossa:

1) esitetään kertomus yhdistyksen toiminnasta kuluneelta vuodelta;

2) tarkastetaan kuluneen vuoden tilit ja tehdään kustannusarvio alkavalle vuodelle;

3) valitaan jäseniä toimikuntaan;

4) päätetään sonnien sijoittamisesta ja hoitopalkkiosta;

5) päätetään jäsen-, astutus-, y. m. maksuista;

6) päätetään muista satunnaisista asioista.

Yhdistyksen kokouksissa on kullakin jäsenellä yksi ääni.

6 §.

Yhdistyksen toimikuntaan, joka valitsee keskuudestaan esimiehen, kuuluu vähintään kolme jäsentä, jotka eroavat vuosittain vuoronsa mukaan, ensikerralla arvan kautta. Sen tehtäviin kuuluu:

1) valvoa sääntöjen tarkkaa noudattamista;

2) toimeenpanna yhdistyksen kokousten päätökset ja olla sen edustajana;

3) hoitaa yhdistyksen rahavaroja;

4) pitää huolta siitossonnien ostamisesta, sijoittamisesta ja hoitamisesta sekä siitoslehmien valikoimisesta ja sukukirjan pitämisestä;

5) laatia vuosikokoukselle ja Keski-Suomen Maanviljelys-seuralle kertomus yhdistyksen toiminnasta ja sen taloudellisesta tilasta;

6) laatia tulo- ja menoarvio tulevalle vuodelle.

7 §.

Esimiehen tehtäviin kuuluu:

1) kokoonkutsua toimikunta tarpeen mukaan;

2) kirjoittaa pöytäkirjat yhdistyksen ja toimikunnan kokouksista;

3) laatia tilit;

4) laatia sukukirja.

Sonniyhdistyksen jäsenten sitoumus:

Me allekirjoittaneet olemme päättäneet perustaa paikkakunnallemme sonniyhdistyksen nimeltä
sonniyhdistys ja laatia sen säännöt Keski-Suomen Maanviljelysseuran malliohjeiden mukaan. Näitä sääntöjä sitoudumme noudattamaan ja pysymme yhdistyksessä.

Aika ja paikka.

Jäsenten nimikirjoitukset.

Sonnihoitajan sitoumus:

Minä allekirjoittanut otan sonniyhdistyksen nimisen siitossonnin hoitaakseni ja ruokkiakseni (.....) markasta tästä päivästä lukien yhden vuoden ajan. Sonnia sitoudun pitämään tarpeenmukaisessa astutuskunnossa ja alistun sen hoitajana niiden määräysten alaiseksi, jotka yhdistyksen ohjesäännössä mainitaan. Jos minä toimikunnan muistutuksista huolimatta laiminlyön velvollisuuksiani, niin luovutan minä siinä tapauksessa, että yhdistyksen kokous hyväksyy tehdyt muistutukset, sonnini hoidostani, ollen kuitenkin oikeutettu saamaan korvauksen siltä ajalta, jonka sonni on ollut hoidettavanani.

Aika ja paikka.

Sonnihoitajan nimikirjoitus.

Liite III.

Uudis-Karttulan Sonnyhdistyksen säännöt.

1 §.

Yhdistys toimii Kuopion läänin Karttulan ja Rautalammin pitäjissä, Haapamäen, Joutsensalmen ja Juurikkaniemen sekä mahdollisesti niitten naapurikylissä, koettaen kaikilla tavoin edistää paikkakunnalla ja erittäinkin jäsentensä keskuudessa karjan parantamista etupäässä lypsykyvyn ja myöskin ulkomuodon suhteen, käyttämällä siitokseen mahdollisimman hyviä maatiaiselukoita. — Sitävarten hankkii yhdistys sopivan sonnin ja pitää sen maanviljelysseuran laatiman välikirjan mukaan siitoskelpoisten kantalehmien astuttamista varten.

2 §.

Yhdistykseen kuuluvat kaikki ne seutukunnan karjanomistajat, jotka ovat suostuneet yhdistyksen tarkoitusta edistämään ja itsensä yhdistyksen jäsenlistaan kirjoittamalla nämät säännöt hyväksyneet.

3 §.

Yhdistyksen jäsenien velvollisuus on:

1:si) astuttaa ainoastaan yhdistyksen sonnilla omistamansa kantalehmät tai jos sen laiminlyövät, korvata täydellisesti yhdistykselle siten menetetyt astutusmaksut, jos ei johtokunta syihin nähden toisin päätä. Samaa lehmää ei kuitenkaan saa käyttää yhdistyksen sonnilla kuin kolme kertaa poikimiskaudessa;

2:si) jättää yhdistyksen kassaan kaikki palkituitten elukainsa astuttamisesta maanviljelysseuralta tulevat rahat;

3:si) maksaa ennen 1 päivää Maaliskuuta niin suuren vuosimaksun kuluvalta vuodelta, kuin yhdistys johtokunnan esityksestä varsinaisessa kokouksessa päättää;

4:si) huolellisesti täyttää ja johtokunnan jäsenille tuoda kaavataulut, jotka heille vuosittain jaetaan, sekä antaa karjastaan kaikki tarvittavat tiedot johtokunnalle.

4 §.

Varsinainen kokous, josta esimiehen on tieto annettava yhdistyksen jäsenille, pidetään kerran vuodessa yhdistyksen piirin sisällä. Siinä:

1:si) esimies antaa lyhyen kertomuksen yhdistyksen toiminnasta viimeksi kuluneelta vuodelta, josta Huhtikuussa on ote lähetettävä Kuopion läänin maanviljelysseuran johtokunnalle;

2:si) luetaan tilintarkastajien lausunto ja päätetään tilivapaudesta sekä hyväksytään kulunkiarvio tulevalle vuodelle;

3:si) valitaan johtokuntaan tarvittavat jäsenet ja 2 tilintarkastajaa;

4:si) päätetään sonnin sijoittamisesta ja hoitopalkkiosta sekä jäsen-, astutus-, vakuutus-, y. m. maksuista ja kaikista tarpeen vaatimista asioista;

5:ksi) yhdistyksen kokouksissa on jokaisella jäsenellä yksi ääni, jota saa käyttää ainoastaan kokouksessa läsnä ollen;

6:si) johtokunnan esimies johtaa keskustelut ja valmistaa pöytäkirjat, jotka ovat kahden kokouksen valitseman yhdistyksen jäsenen tarkastettavat ja allekirjoitettavat;

7:si) jos mahdollista, pitäisi kokouksen yhteyteen saada esitelmiä karjanhoidosta ja siihen kuuluvista aineista, joita kuulemaan jokaisella on vapaa pääsy.

5 §.

Yhdistyksen johtokuntaan, joka keskuudestaan valitsee esimiehen, kuulu vähintään 3 jäsentä, jotka eroavat vuosittain, ensikerran arvan kautta, sitte järjestyksessä jäsenijän mukaan.

Johtokunnan tehtäviin kuuluu:

1:si) valvoa sääntöjen noudattamista ja toimeenpanna yhdistyksen kokousten päätökset;

2:si) hoitaa yhdistyksen varoja sekä laatia tulo- ja menoarvio tulevalle vuodelle;

3:si) pitää huolta siitossonnin hankkimisesta, sijoittamisesta ja hoidosta sekä kantalehmien valikoimisesta ja kantakirjan pitämisestä kuin myöskin kantalehmistä ja yhdistyksen sonnista syntyneitten vasikoitten sijoittamisesta.

6 §.

Esimiehen tulee:

1:si) kutsua tarvittaessa sekä yhdistyksen että johtokunnan kokoukset ja kirjoittaa niistä pöytäkirjat;

2:si) hoitaa yhdistyksen rahavarat ja jättää tilit tarkastajille ennen vuosikokousta;

3:si) pitää yhdistyksen kantakirjaa ja luetteloa jäsen- ja lehmäluvusta sekä johtokunnan kanssa yhteisesti laatia kertomus yhdistyksen toiminnasta ja taloudellisesta tilasta.

7 §.

Kantalehmiksi yhdistykseen otetaan kaikki jäsenten omistamat Kuopion läänin maanviljelysseuran siitoskarjanäyttelyissä palkitut lehmät, vaan jos yhdistyksen piirissä ei löytyisi tarpeellista määrää palkituita kantalehmiä, saa yhdistyksen johtokunta hyväksyä palkitsemattomia lehmiä kantalehmiksi. Tällaisten lehmien omistaja on velvollinen ensi tilassa näyttämään nämät lehmänsä palkitsemistilaisuudessa, vaan jos niitä ei katsotaisikaan palkinnon arvoiseksi, pysyvät ne kuitenkin yhdistyksen kantalehminä niin kauan kuin palkituita lehmiä saadaan tarpeellinen määrä. — Kantalehmistä on 1:sen palkinnon saaneilla etusija 2:sen palkinnon saaneen edellä, 2:sen palkinnon saaneilla etusija 3:nen palkinnon saaneen edellä ja näillä taas etusija palkitsemattomien edellä.

Palkitusta kantalehmästä, jolla on vapaaseteli, ei ole astutusmaksua, vaan vapaaseteli jää yhdistykselle yhdessä astutus-todistuksen kanssa, jotka täytettynä ovat johtokunnalle tuotavat. — Vaan jos palkitsematon lehmä, jolla ei ole vapaaseteliä, astutetaan, maksaa lehmän omistaja astutuksesta 1 m:kan.

Kantalehmää, joka on karjasta, mihin tietävästi tarttuvaa tautia on ilmestynyt, älköön astutettako yhdistyksen sonnilla.

Jos kantalehmä jollakin tavalla tulee pois yhdistyksestä, on siitä ilmoitettava asianomaiselle johtokunnan jäsenelle.

8 §.

Yhdistyksen siitoseläinten valikoimiseen nähden on huomioon otettava:

1:si) että ne ovat puhdasta suomalaista rotua;

2:si) että ne ovat terveitä, jonka jos mahdollista, eläinlääkäri tahi muu asiantuntemämpi henkilö todistaa;

3:si) että erityisesti huomioon otetaan maitokarjalle luonteenomaiset tunnusmerkit: syvä, leveä ja hyvin kehittynyt ruumiinrakennus;

4:si) että sonneja ei saa siitokseen käyttää ennen kuin ne ovat täyttäneet 2 vuotta, vaan sitte on niitä soveliaalla ruokinnalla ja hoidolla pidettävä siitoskelpoisina niin kauan kuin suinkin;

5:si) että kantalehmiksi valitaan ainoastaan 2—15 vuoden ijässä olevia elukoita.

9 §.

Yhdistyksen sonni sijoitetaan jollekin jäsenistä vissisti määrättyä vuotuista hoitomaksua vastaan ja tulee hoitajan noudattaa niitä määräyksiä sonnin hoidossa ja ruokinnassa, kuin johtokunta näkee tarpeelliseksi antaa. Sonni ei tule hoitajan omaksi, vaan pysyy yhdistyksen omaisuutena.

Sonnia saa johtokunta luvata yhdistykseen kuulumattomienkin hyvillä lehmille erityisellä sopimuksella, vaan käytettävään ainoastaan poikkeustilassa useammalle kuin 60:lle lehmälle.

Sonni on näytettävä vähintään joka toinen vuosi palkintolautakunnalle tai sen esimiehelle.

Yhdistys vakuuttaa sonnin täydestä arvosta ja maksaa siitä vuotuisen vakuutusmaksun.

10 §.

Vasikkaa, joka on syntynyt yhdistyksen sonnin astumasta lehmästä, ei saa tappaa, ennen kuin se on tarjottu johtokunnan lunastettavaksi, joka, jos vasikka on hyvä, koettakoon saada sen etupäässä yhdistyksen jäsenille myydyksi.

Huojentaakseen vasikoitten ja nuoren karjan myymistä, on yhdistyksen jäsenien yhdessä yhdistyksen sonnin kanssa määrättyyn paikkaan yhdistyksen piirissä näytteille tuotava yhdistykseen kuuluvat kantalehmät ja niitten vasikat, että palkintolautakunta olisi tilaisuudessa näkemään yhdistyksen karjan ko-

konaisuudessaan ja jos niin hyvin kantalehmät kuin niitten perillisetkin näyttävät täysin kelvollisilta, niistä ilmoittamaan vieraissakin paikkakunnissa, sillä tavalla välittäen nuoren karjan myyntiä.

11 §.

Jos jäsen kuoleman tahi paikkakunnalta poismuuton tähden eroaa yhdistyksestä, saa hän osuutensa yhdistyksen omaisuuden silloisesta arvosta senvuotisen osanottonsa perustuksella, muussa tapauksessa jää hän niistä osattomaksi. Jos yhdistys hajoaa, käytettäköön sen varat Kuopion läänin maanviljelysseuran ehdotuksen mukaan johonkin karjanhoitoa edistävään tarkoitukseen paikkakunnalla.

12 §.

Sääntöjen muuttamisesta voidaan päättää varsinaisessa kokouksessa yksinkertaisella äänestyksellä. Muutokset ovat kumminkin jätettävät Kuopion läänin maanviljelysseuran hyväksyttäväksi.

Liite IV.

Mallisäännöt.

N. N. Sonniyhdistyksen säännöt.

1 §.

Yhdistyksen tarkoitus on käyttämällä siitoskelpoisten kanta-lehmien astuttamista varten — — — — läänin maanviljelysseuran välityksellä hankittuja tai maanviljelysseuran hyväksymiä paikkakunnan oloihin soveltuvia, — — — — —rotuisia kellovillisia siitossonneja, toimeenpanemalla paikallisia näyttelyjä, lypsämis- y. m. karjanhoitokilpailuja, koelypsyjä ynnä maidon rasvemääräyksiä sekä muulla tavalla parantaa jäsentensä karjanhoitoa ja sen kautta kohottaa yleistä karjakantaa paikkakunnalla.

2 §.

Yhdistyksen jäseniksi pääsevät ne kunnassa lääninä asuvat karjanomistajat, jotka kirjoittautumalla yhdistykseen sitoutuvat noudattamaan näitä sääntöjä.

3 §.

Yhdistyksen varat hankitaan jäsen- tai astutusmaksuilla, valtion tahi maanviljelysseuran myöntämällä avulla, ottamalla laina yhteistä takausta vastaan ynnä satunnaisilla tuloilla.

4 §.

Yhdistyksen jäsenen velvollisuus on:

- 1) astuttaa siitoseläimiksi hyväksytyt lehmänsä yhdistyksen siitossonnilla, tahi jollakin muulla yhdistyksen johtokunnan hyväksymällä sonnilla;
- 2) tuoda mikäli mahdollista kantalehmänsä maanviljelysseuran karjanpalkitsemisiin;

3) jättää yhdistyksen kassaan kaikki palkittujen elukkainsa astuttamisesta maanviljelysseuralta tai muulta pääseuralta tulevat rahat;

4) antaa yhdistyksen johtokunnalle karjastansa, johtokunnan määräämänä aikana, tarpeellisia tietoja;

5) maksaa ennen — päivää — — — —kuuta niin suuri jäsenmaksu kuluvalta toimintavuodelta, kuin yhdistys johtokunnan esityksestä vuosikokouksessa päättää.

6) maksaa yhdistyksen menojen korvaimiseksi, mikäli ne eivät tule jäsenmaksuilla suoritetuiksi, astutusmaksuja siihen määrään kuin nämät yhdistyksen vuosikokouksessa päätetään;

Jos jäsen laiminlyö tässä mainitut velvollisuutensa yhdistystä kohtaan, on johtokunnalla valta heti hänet erottaa.

5 §.

Yhdistyksen asioita hoitaa johtokunta, joka keskuudestaan valitsee esimiehen. Siihen kuuluu 3 vuosikokouksessa kolmeksi vuodeksi valittua jäsentä, joista yksi vuosittain eroaa, kahtena ensi vuonna arvan kautta. Samassa kokouksessa valitaan myös johtokunnalle vuosittain yksi varajäsen.

Erittäinkin tulee johtokunnan:

1) valvoa näiden sääntöjen sekä muiden yhdistystä koskevien määräysten noudattamista;

2) toimeenpanna yhdistyksen kokousten päätökset;

3) hoitaa yhdistyksen rahavaroja;

4) valmistaa ehdotus yleiselle kokoukselle siitossonnien hankkimisesta ja sijoittamisesta;

5) pitää huolta, jos syytä luullaan olevan, sonnien tuberkuliinilla tutkimisesta;

6) pitää huolta sonnien hoitamisesta sekä kantalehmien valikoimisesta ja kantakirjan pitämisestä ynnä kantalehmistä ja yhdistyksen sonneista syntyneiden vasikoiden sijoittamisesta;

7) jättää vuosikokoukselle, paikkakunnan maamiesseuralle ja — — — — maanviljelysseuralle kertomus yhdistyksen toiminnasta ynnä taloudellisesta tilasta, edelliseltä kalenterivuodelta;

8) laatia tulo- ja menoarvio tulevalle tilivuodelle.

6 §.

Johtokunnan esimiehen tulee:

1) kutsua johtokunta tarpeen mukaan kokoon;

2) johtaa puhetta ja kirjoittaa pöytäkirjat johtokunnan kokouksissa;

3) hoitaa yhdistyksen kirjanpitoa ja laatia sen tilit, jotka ovat asianmukaisesti kalenterivuositain päätettävät ja tilintarkastajille vähintään viikkoa ennen vuosikokousta jätettävät;

4) pitää yhdistyksen kantakirjaa ynnä luetteloa muista sen sonnilla astutetuista lehmistä;

5) pitää luetteloa yhdistyksen jäsenistä.

7 §.

Ennen helmikuun loppua pidetään yhdistyksen vuosikokous johon kutsumuksen joko kirkossa kuuluttamalla tai muulla sopivalla tavalla antaa johtokunta vähintään kaksi viikkoa sitä ennen. Vuosikokouksessa

1) esitetään kertomus yhdistyksen toiminnasta kuluneelta kalenterivuodelta;

2) luetaan tilientarkastajien lausunto; päätetään tilivapaudesta sekä hyväksytään kulunkiarvio kuluvalle kalenterivuodelle;

3) valitaan johtokuntaan kolmeksi vuodeksi yksi varsinainen ja yhdeksi vuodeksi yksi varajäsen eroavien sijaan;

4) valitaan 2 tilientarkastajaa;

5) päätetään sonnien sijoittamisesta ja hoitopalkkiosta;

6) päätetään jäsen- ja astutusmaksuista. Jäsenmaksuna suorittaa kukin yhdistyksen jäsen vuosittain yhtäsuuren määrän. Astutusmaksut ovat suoritettavat ilmoitetun lehmäluvun mukaan, jollei johtokunta lehmän sairastuessa tai muissa erityisissä tapauksissa katso kohtuulliseksi myöntää vapautusta sanotun maksun suorittamisesta;

7) päätetään myös muista mahdollisesti sattuvista yhdistystä koskevista asioista;

8) pidetään jos mahdollista, esitelmiä karjanhoidosta ja siihen kuuluvista aineista.

Tarpeen vaatiessa voidaan johtokunnan kutsumuksesta pitää ylimääräisiä kokouksia.

Puhetta yhdistyksen kokouksissa johtaa johtokunnan esimies, joka myös kirjoittaa pöytäkirjan. Kokouksessa valitaan 2 jäsentä tarkastamaan ja allekirjoittamaan pöytäkirja.

Yhdistyksen kokouksissa on jokaisella jäsenellä yksi ääni, jota ei saa käyttää asiamiehen kautta. Ääniluvun ollessa tasan, astuu voimaan se mielipide, jota puheenjohtaja on kannattanut.

8 §.

Kantalehmiksi otetaan kaikki yhdistyksen jäsenten omistamat siitoseläimiksi kelvolliset, vähintään 2 kertaa poikineet lehmät, joiden valikoimisessa johtokunnan tulee käyttää karjanhoitokonsulentin apua.

Yhtä sonnia saa käyttää johtokunnan määräämälle luvulle lehmiä, joka määrä ainoastaan poikkeustapauksessa saa nousta yli 60 lehmän. Jos kantalehmiä olisi vähän, saa yhdistyksen sonnilla astuttaa muitakin lehmiä, jotka johtokunta on hyväksynyt.

Lehmää, joka on sellaisesta karjasta, jossa tietävästi on tai epäillään olevan tarttuvaa tautia, älköön astutettako yhdistyksen sonnilla.

Karjanpalkitsemisissa palkitun kantalehmän vapaalippu, jää yhdistykselle, joka sillä lunastaa maanviljelysseuralta tulevan astutusmaksun.

Samaa lehmää ei saa käyttää yhdistyksen sonnilla enempää kuin kolme kertaa poikimiskautena. Johtokunnalla olkoon tässä kohden kumminkin oikeus toisin määrätä. *)

Jos kantalehmä jollakin tavalla joutuu pois yhdistyksen jäseneltä, on siitä ilmoitettava johtokunnan esimiehelle.

9 §.

Yhdistyksen siitoseläinten valikoimisessa on huomioon otettava:

- 1) että ne ovat puhdasta suomalaista [Ayrshire] rotua;
- 2) että ne ovat ulkonaisen tarkastuksen mukaan terveitä; **)
- 3) että erityisesti huomioon otetaan lypsykarjalle luonteenomaiset tunnusmerkit: syvä, leveä ja hyvin kehittynyt ruumiinrakennus, sekä hyvät »lypsymerkit»;
- 4) että kantalehmiksi valitaan ainoastaan 4—15 vuoden vanhoja lehmiä;
- 5) että siitossonnin valikoimisessa aina kysytään maanviljelysseuran karjanhoitokonsulentin apua.

10 §.

Yhdistyksen siitossonni sijoitetaan hoidettavaksi sopivalle yhdistyksen jäsenelle, vuotuista palkkiota vastaan. Johtokunnan

*) Uudistetusta astutuksesta voidaan, jos niin halutaan säännöissä määrätä erityinen korvaus.

**) Tämä tarkastus on, jos mahdollista, eläinlääkärin tai muun asianymärtävän henkilön toimitettava.

esimies vakuuttaa yhdistyksen puolesta sonnin sen ostohinnasta.

Sonninhoitajan tulee pitää astutusluetteloja sekä noudattaa johtokunnan sen hoidosta, ruokinnasta ja käyttämisestä antamia määräyksiä.

Yhdistyksen sonni on tuotava maanviljelysseuran paikkakunnalla pitämiin karjanpalkitsemisiin tai jos niin ei sovi, vähintään joka toinen vuosi näytettävä karjanpalkitsemislautakunnalle tai sen esimiehelle.

Sonni ei tule hoitajan omaksi, vaan pysyy yhdistyksen omaisuutena, ja on kesällä pidettävä sisällä tai aitauksessa; missään tapauksessa se ei saa vapaasti kulkea astuttamattomien lehmien kanssa yhteisillä laitumilla.

11 §.

Siitossonniksi ei saa yhdistykselle ottaa alle 2 vuoden vanhaa elukkaa, ja sitä on siitokseen käytettävä niin kauvan kuin se on siitokelpoinen ja vastaa tarkoitustaan. Sonnia älköön käytettävä astuttamiseen useammin kuin 2 lehmälle päivässä.

12 §.

Jotta yhdistyksen toiminta tulisi pysyväisesti jatkuva kokoa yhdistys uuden sonnin ostamista varten rahaston, johon siirretään ylijäämä yhdistyksen vuotuisista tuloista, sekä sonnista myytäessä saatu hinta y. m. sitä varten määrätty tulot. Jos yhdistyksen on täytynyt tehdä laina sonnien hankkimista varten suoritetaan se tästä rahastosta.

13 §.

Yhdistyksen sonnista ja sen astumasta kantalehmästä syntyneitä vasikkaa, jota jäsen itse ei tarvitse, älköön hukattako ennenkuin se on tarjottu johtokunnan lunastettavaksi myymistä tai vaihtoa varten etupäässä yhdistyksen jäsenille ja tulee johtokunnan esimiehen koettaa saada varsinkin hyvät vasikat sijoitetuksi.

Huojentaakseen vasikoitten ja nuoren karjan myymistä on yhdistyksen jäsenten, kokouksessa tehdyn päätöksen mukaisesti, määrättyyn paikkaan yhdistyksen piirissä näytteille tuotava yhdistyksen kanta- ja muut sen sonnilla astutetut lehmät ja niiden vasikat sekä yhdistyksen sonni.

14 §.

Jos jäsen kuolee tahi paikkakunnalta poismuuttaa, maksaa yhdistys hänelle tai hänen oikeudenomistajilleen hänelle kuuluvan suoritettujen vuotuisten maksujen perusteella lasketta-
van osuuden yhdistyksen silloisesta omaisuudesta. Jos jäsen muuten eroaa tai erotetaan yhdistyksestä, ei hänellä ole oikeutta vaatia pois osuuttaan yhdistyksen omaisuudesta. Jos yhdistys purkautuu, käytettäköön sen varat — — — — maanviljelysseu-
ran ehdotuksen mukaan karjanhoidon edistämiseksi paikka-
kunnalla.

15 §.

Muutokset ja lisäykset näihin sääntöihin ovat alistettavat
— — — maanviljelysseuran tarkastettaviksi.

Jäsenten sitoumus katso siv. 33.

Sonninhoitajan sitoumus katso siv. 33.

Liite V.

N. N. Tarkastusyhdistyksen säännöt.

1 §.

Yhdistyksen tarkoitus on jäsentensä karjojen parantaminen yksityisten lehmien tosituotantoon perustuvan karjanvalinnan kautta.

2 §.

Tarkoituksensa saavuttamiseksi palkkaa yhdistys erityisen karjakon, joka sovitut kerrat kuussa ympäri vuoden käy jokaisen jäsenen talossa, mittaa kaikkien lehmien maidot, tekee sitä varten hankitulla koneella rasvemääräykset maidosta sekä pitää näistä ja karjan ruokinnasta tarkkaa kirjanpitoa, josta vuoden lopussa tulee selvitä niinhyvin yksityisten lehmien kuin koko karjojen vuosituotanto ja mikäli mahdollista kannattavuisuus.

3 §.

Jäseninä yhdistyksessä ovat toistaiseksi ainoastaan sen perustajat.

4 §.

Jokainen jäsen on velvollinen:

1) ennen tammikuun 1 p. suorittamaan rahastonhoitajalle vuosikokouksessa sovitun jäsenmaksun, joka lasketaan poikivien lehmien luvun mukaan;

2) antamaan tarkastajalle, tämän talossa ollessa, yöspidon ja kyydin seuraavaan tarkastuspaikkaan sekä muuten kaikin tavoin avustamaan tätä työssään;

3) mikäli mahdollista täytäntöön panemaan tarkastuksen tarpeellisiksi osottamat parannukset karjanhoidossaan.

5 §.

Yhdistyksen asiat hoitaa 3-miehinen johtokunta, joka keskuudestaan valitsee esimiehen ja rahastonhoitajan. Johtokunnan jäsenistä eroo vuosittain 1 tavallisessa järjestyksessä.

6 §.

Esimies hoitaa Yhdistyksen kirjeenvaihdon ja juoksevat asiat, valvoo tarkastajan työtä, antaa rahastonhoitajalle rahamääräykset, tekee vuosikokoukseen kertomuksen yhdistyksen toiminnasta, toimittaa Maanviljelysseuralle tarpeelliset otteet tästä sekä toimii johtokunnan ja yhdistyksen kokouksissa puheenjohtajana. -- Rahastonhoitaja hoitaa yhdistyksen tilit ja suorittaa esimiehen määräyksestä maksut.

7 §.

Tarkastusvuosi lasketaan marraskuun alusta. Tarkastaja, jonka tulee olla karjanhoitoon myös käytännöllisesti perehtynyt ja Maanviljelysseuran johtokunnan hyväksymä, valitaan yleisessä kokouksessa ja on toimessaan esimiehen käskyn alainen.

8 §.

Vuosikokous pidetään tammikuussa ja esitetään siinä edellisen vuoden kertomus ja tilintarkastajien lausunto. Toinen varsinainen kokous pidetään syyskuussa ja päätetään siinä seuraavan vuoden toiminnasta ja jäsenmaksusta sekä valitaan johtokuntaan jäsen eroavan sijaan ja 2 tilintarkastajaa.

9 §.

N. N. läänin Maanviljelysseuralle toimitetaan vuosittain yhteenveto kertomuksesta ja tileistä.

Liite VI.

Kiuruveden Niemiskylän Tarkastusyhdistyksen säännöt.

1 §.

Yhdistyksen tarkoitus on säännöllisten koelypsyjen, maidon rasvemääräyksen ja karjan ruokinnan tarkastuksien kautta selvittää yhdistyksen jäsenten, koko karjojen ja yksityisten lehmien tuotanto- ja kulutussuhteet, ja siten karjan kannattavuutta silmällä pitäen koettaa edistää järkipäistä karjanhoitoa ja karjan parantamista sekä yhteistoiminnan kautta Niemiskylän Osuusmeijerin kanssa saada aikaan säännölliset rasvemääräykset kaikkien maidontuojien maidosta.

2 §.

Tämän tarkoituksensa koettaa Yhdistys saavuttaa palkkaamalla erityisen siihen kykenevän, karjanhoitotoimeen perehtyneen henkilön, joka kerran kuukaudessa käypi kaikkien jäsenten karjoissa, jolloin hän ottaa selkoa käytetyistä rehumääristä, pitää koelypsyt, tekee rasvemääräykset kaikkien lehmien maidosta sitävarten hankitulla koneella sekä pitää kaikista näistä selvää kirjanpitoa, josta vuoden lopussa tulee selville niinhyvin koko karjan kuin yksityistenkin lehmien tuotanto- ja jos mahdollista myös ruokintasuhteet; sekä Niemiskylän Osuusmeijerin kanssa tehdyn sopimuksen mukaan muutamia päiviä kuussa meijerillä toimii rasvemääräysten teossa.

3 §.

Jäseniä Yhdistyksessä ovat toistaiseksi ainoastaan Yhdistyksen perustajat, vaan vastaisuudessa voidaan hyväksyä myöskin uusia jäseniä.

Jokainen jäsen on velvollinen:

1:ksi) antamaan talossaan tarkastajalle ylöspidon, hänen toimituksessa ollessaan, sekä kyyditsemään hänet seuraavaan toimituspaikkaan;

2:ksi) avustamaan tarkastajaa hänen toimissaan sekä ilmoittamaan oikein ja mahdollisimman tarkasti tarkastusväliajalla karjalleen käytetyn rehumäärän ja laadun kuin myös niin paljon kuin mahdollista on täytäntöön panemaan tarkastuksen tarpeelliseksi osottamat parannukset.

4 §.

Yhdistyksen menot suoritetaan varoilla, jotka saadaan:

1:ksi) Niemiskylän Osuusmeijeriltä rasvemääräyksistä saadusta sadan (100) markan korvauksesta;

2:ksi) läänin Maanviljelysseuralta saadun apurahan kautta;

3:ksi) lisä jäsenmaksuilla, jos niin tarvitaan, yleisen kokouksen päätöksen mukaan.

5 §.

Yhdistyksen asioita hoitaa Niemiskylän Osuusmeijerin Johtokunta. Johtokunta ja lähinnä sen esimies, joka on samalla Yhdistyksen esimiehenä, valvoo tarkastajan töitä, hoitaa Yhdistyksen asiat sekä vastaa sen varoista.

6 §.

Tarkastaja, joka valitaan yleisessä (varsinaisessa) kokouksessa, on velvollinen noudattamaan Johtokunnan hänelle antamia ohjeita, sekä on samalla suoranaisesti esimiehen käskyn alainen.

7 §.

Tarkastusvuosi alkaa 1:stä päivästä marraskuuta ja kestää 31:een p:ään lokakuuta.

8 §.

Yhdistyksen varsinainen kokous pidetään elokuulla ja vuosikokous joulukuulla, esimiehen määrämässä paikassa, piirin sisällä.

Varsinaisessa kokouksessa:

1:ksi) tarkastetaan johtokunnan tekemä menoarvio tulevalle vuodelle ja päätetään varainhankkeesta ja jäsenmaksujen suuruudesta;

2:ksi) valitaan tilintarkastajat kuluvaan vuoteen tilejä tarkastamaan;

3:ksi) hyväksytään uudet jäsenet Yhdistykseen;

4:ksi) jos niin tarvitaan ja sopii, valitaan tarkastaja y. m.

Vuosikokouksessa:

1:ksi) antaa esimies kertomuksen edellisen vuoden tarkastuksista ja niitten tuloksista;

2:ksi) käsitellään tilintarkastajain lausunto edellisen vuoden tileistä ja päätetään tilivapauden myöntämisestä Johtokunnalle y. m.

Näihin kokouksiin on esimies, jos mahdollista, velvollinen hankkimaan esitelmän jostain karjanhoitoon kuuluvasta aineesta.

Muita kokouksia voidaan pitää tarpeen mukaan. Kokouksessa on joka jäsenellä yksi (1) ääni, jota saa käyttää ainoastaan kokouksessa läsnäollon.

9 §.

Jos Yhdistys saa Maanviljelysseuralta kannatusta, tulee esimiehen ennen 1:stä päivää tammikuuta lähettää ote tarkastuksien tuloksista ja tileistä Maanviljelysseuralle.

10 §.

Muutoksia näihin sääntöihin voidaan tehdä, jos $\frac{3}{4}$ osaa jäsenistä sitä vaatii ja Maanviljelysseura ne hyväksyy.

Liite VII.

Urjalan tarkastusyhdistyksen säännöt.

1 §.

Yhdistyksen tarkoituksena on koelypsyjen, rasvemääräysten ja tarkan kirjanpidon kautta kustakin eläimestä saada ruokinnan kannattavuus selville kuin myös, mitkä lehmät runsaimman ja rasvaisimman maitonsa puolesta ovat etupäässä siitoseläiminä käytettävät.

2 §.

Yhdistys perustetaan 3:ksi vuodeksi eikä jäsen, lukuunottamatta poismuuttoa paikkakunnalta, sitä ennen saa luopua yhdistyksestä, ellei hän sopivimmin voi yhtyä toiseen samanlaiseen vasta perustettavaan yhdistykseen.

3 §.

Yhdistys alkaa toimensa, kun jäsenten lehmäluku on vähintään 250, ja sitoutuvat eläinten omistajat antamaan kunkin lypsävän lehmän maidon tarkastettavaksi joka 14:sta päivä.

4 §.

Menoihin ottaa jäsen osaa kunkin luona tehtyjen rasvemääräysten luvun mukaan, jotka menot ovat puolivuositain yhdistyksen puheenjohtajalle maksettavat.

5 §.

Yhdistys valitsee kolmimiehistisen johtokunnan, josta yksi jäsen joka kolmas vuosi on eroava, kaksi ensimmäistä vuotta arvan kautta, sitten järjestyksessä. Johtokunta valitsee keskuudestaan yhdistyksen asioita hoitamaan puheenjohtajan, joka samalla on yhdistyksen puheenjohtaja ja rahastonhoitaja.

6 §.

Yhdistyksen puolesta asettaa johtokunta tarkastajan, joka pitää koelypsyt ja tekee rasvemääräykset kunkin lehmän maidosta; pitää tarkan kirjanpidon kunkin lehmän antamasta maidosta ja voimäärästä sekä näille käytetystä rehusta, samalla kun hän laatii yleiskatsauksen kustakin karjasta kokonaisuudessaan kuin myös jokaisesta karjaan kuuluvasta lehmästä erittäin, jotta saadaan selville, millä eläimillä on sellainen siitosarvo, että niitä voidaan käyttää yleisessä siitoksessa parantajina.

7 §.

Yhdistys hankkii itselleen Gerberin rasvemääräyskoneen, maitovaa'an ja lypsyämpäriin ynnä muut tarpeelliset esineet ja planketit tarkastajan käytettäväksi.

8 §.

Tarkastaja saa yhdistykseltä vuosipalkan, vapaan yöspidon toimituksen aikana sekä vapaan matkan toimituspaikasta seuraavaan ja on hän velvollinen tarkasti ja säännöllisesti toimittamaan tehtävänsä sekä alistumaan johtokunnan määräysten alle.

9 §.

Tilivuosi lasketaan 1 p:stä marraskuuta 31 p:ään lokakuuta ja ovat tilit ennen joulukuun 1:stä p:ää jätettävät vuosikokouksessa valituille tilintarkastajille, joidenka tulee ne takaisin lähettää yhdistyksen puheenjohtajalle 14 p:ää ennen vuosikokousta.

10 §.

Vuosikokous pidetään joulukuussa johtokunnan määräämänä aikana ja paikassa ja käsitellään silloin seuraavia kysymyksiä:

- 1) luetaan edellisen vuoden tilit ja päätetään johtokunnan tilivapaudesta;
- 2) valitaan jäsen johtokunnasta eroavan sijaan sekä vuodeksi 2 tilintarkastajaa;
- 3) käsitellään jäsenten nostamia kysymyksiä, joista heidän viikkoa ennen vuosikokousta kirjallisesti tulee puheenjohtajalle ilmoittaa.

11 §.

Äänestettäessä on jokaisella jäsenellä yksi ääni. Äänten ollessa tasan ratkaisee asian puheenjohtaja. Äänestäminen useammalla kuin yhdellä valtakirjalla ei ole sallittu.

12 §.

Muutoksia sääntöihin tehtäköön, jos jäsenten enemmistö niin vaatii.

13 §.

Yhdistys hajoaa, jos $\frac{2}{3}$ osaa jäsenistä, 3 vuoden kuluttua yhdistyksen perustamisesta, vuosikokouksessa niin vaatii, ja päätetään silloin myös yhdistyksen omaisuuden sijoittamisesta.

